

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/101/2016
Identifikačné číslo spisu:	1413205139
Dátum vydania rozhodnutia:	23.06.2016
Meno a priezvisko:	Mgr. Dušan Čimo
Funkcia:	súdca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:1413205139.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti súdu o medzičasom plnoletého T. V., narodeného X. júla XXXX a maloletých Y., narodeného XX. apríla XXXX a H., narodenú XX. augusta XXXX, maloletých zastúpených Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava ako opatrovníkom, matky T., trvale bytom v X., L., t. č. bývajúcej v X., I., zastúpenej JUDr. Bronislavou Pavelkovou, PhD., advokátkou v Bratislave, Dobrovičova 6 a otca Mgr. J., bývajúceho v X., L., o zmenu úpravy výkonu rodičovských práv a povinností, vedenej Okresným súdom Bratislava IV pod sp. zn. 25P/92/2013, o dovolaní matky proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave zo 14. marca 2016 sp. zn. 11CoP/534/2015 takto

rozhodol:

Uznesenie Krajského súdu v Bratislave zo 14. marca 2016 sp. zn. 11CoP/534/2015 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Okresný súd Bratislava IV (ďalej len „súd prvého stupňa“ alebo „prvostupňový súd“) uznesením zo 17. marca 2015 č. k. 25P/92/2013-258 I. uložil matke povinnosť zaplatiť na svoj účet (inak bližšie neoznačený účet súdu prvého stupňa - pozn. Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ďalej tiež len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) trovy (správne „náhradu trov konania“ - opäť pozn. najvyššieho súdu) štátu vo výške 581,60 eur do 3 dní od právoplatnosti uznesenia a II. identickú povinnosť (čo do výšky náhrady, platobného miesta aj lehoty plnenia) uložil otcovi.

Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie matky uznesením zo 14. marca 2016 sp. zn. 11CoP/534/2015 vyššie priblížené uznesenie súdu prvého stupňa v bode I. výrokovej časti uznesenia súdu prvého stupňa potvrdil; zároveň rovnaké uznesenie v tej istej časti (citované „uznesenie súdu prvého stupňa v bode I. výrokovej časti“) zmenil tak, že matka je povinná zaplatiť na účet Okresného súdu Bratislava IV (ani v tomto prípade bližšie neidentifikovaný - do tretice pozn. najvyššieho súdu) trovy (i tu správne „náhradu trov konania“) štátu vo výške 581,60 eur s povolením jej splátok po 48,46 eur mesačne až do úplného vyrovňania počnúc právoplatnosti (?) uznesenia a napokon odvolanie matky proti bodu II. výrokovej časti uznesenia súdu prvého stupňa odmietol. Stotožnil sa s názorom súdu prvého stupňa o potrebe rozdelenia tzv. náhradovej povinnosti (vypočítanej ako rozdiel znalcom

vyúčtovaného znalečného a súčtu preddavkov zaplatených oboma rodičmi) medzi oboch rodičov detí rovným dielom, keďže dokazovanie znaleckým posudkom z odvetví klinickej psychológie detí a dospelých bolo nariadené z dôvodu nezhôd rodičov na výkone starostlivosti o deti a aj keď sa návrh matky na zmenu „zverenia“ maloletej H. ukázal odôvodneným, šlo tu o tzv. nesporové konanie, v ktorom po zohľadnení postojov a správania sa oboch rodičov nebolo možné úspešnosť v konaní jednoznačne posúdiť. Žiaden z rodičov nespĺňal predpoklady oslobodenia od súdnych poplatkov, a preto s prihliadnutím na špecifickosť prejednávanej veci (najmä zdravotný stav maloletej) bolo namieste matke uľaviť len povolením jej splátok na úhradu sumy uloženej už súdom prvého stupňa, uzavrel odvolací súd, v odôvodnení svojho uznesenia konštatujúci iba dôvody čiastočnej zmeny uznesenia prvostupňového súdu a pri čiastočnom odmietnutí odvolania sa obmedzujúci na záver o nedostatku oprávnenia matky na napadnutie uznesenia prvostupňového súdu aj v časti, v ktorej bola tzv. náhradová povinnosť uložená otcovi.

Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podala dovolanie matka, a to s návrhom na jeho zmenu (i zmenu uznesenia prvostupňového súdu) prenosom celej tzv. náhradovej povinnosti na otca. Odvolaciemu súdu vytkla predovšetkým zaťaženie konania vadou v podobe odňatia účastníkom postupom súdu možnosti konať pred súdom (§ 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku č. 99/1963 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení, ďalej len „O. s. p.“), majúci spočívať v nedostatku riadneho odôvodnenia napadnutého uznesenia (neposkytujúceho odpovede na podstatné otázky položené odvolaním). Zotrvávala na tom, že jej návrh na zmenu skoršieho rozhodnutia o striedavej osobnej starostlivosti, týkajúceho sa maloletej H., bol dôvodným (čo konštatoval i odvolací súd), neobstojí však konštatovanie, že znalecké dokazovanie bolo nariadené z dôvodu vzájomných nezhôd rodičov, nakoľko takýto záver je tu správnym len formálne, keď závery znaleckého posudku potvrdili ako to, že rodičom vyvolávajúcim spory bol len otec detí, tak i nevhodnosť ponechania maloletej H. v striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov. Odvolací súd zastávajúci názor o nemožnosti posúdenia úspešnosti v konaní takéto svoje tvrdenie nepodporil žiadnym argumentom a jeho rozhodnutie, ponechávajúce stav zaťaženia rodiča chrániaceho záujmy detí (matky) rovnakou náhradovou povinnosťou ako u rodiča druhého je i nespravodlivé.

Otec navrhol dovolanie zrejme odmietnuť (majúc za to, že skutočnosti uvádzané matkou v konaní bezpečne preukázané neboli) a opatrovník maloletých zrejmy dovolací návrh nepodal.

Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.) po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 240 ods. 1 O. s. p.) proti právoplatnému uzneseniu odvolacieho súdu oprávnenou osobou (matkou ako jednou z účastníčok konania pred súdmi oboch nižších stupňov), preskúmal dovolaním napadnuté uznesenie, a to bez nariadenia pojednávania (§ 243a ods. 1 veta za bodkočiarkou O. s. p.), pričom dospel k záveru, že dovolanie treba považovať za dôvodné.

Dovolanie možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O. s. p.). Podmienky prípustnosti dovolania proti uzneseniu odvolacieho súdu sú upravené v ustanoveniach § 237 a § 239 O. s. p.

Prípustnosť dovolania podľa § 239 O. s. p. v tejto veci neprichádza do úvahy. Dovolanie napadnuté uznesenie odvolacieho súdu má síce aj (vychádzajúc z podoby výroku i odôvodnenia uznesenia) charakter uznesenia zmeňujúceho uznesenie súdu prvého stupňa (nech aj len v časti lehoty plnenia) a principiálne by tak prípustnosť dovolania proti nemu mala byť vyvodená z ustanovenia § 239 ods. 1 O. s. p., takto by to však bolo len vtedy, ak by zároveň nešlo o uznesenie odvolacieho súdu o trovách konania (nerozhodno či účastníkov alebo štátu), kedy prípustnosť dovolania bez ohľadu na spôsob rozhodnutia o odvolaní zákon výslovne vylúčil (tu por. § 239 ods. 3 O. s. p.).

Dovolanie vzhľadom na práve uvedené môže byť preto procesne prípustné len vtedy, ak by v konaní, v ktorom bolo dovolaním napádané uznesenie vydané, došlo k niektorej z procesných vád uvedených v ustanovení § 237 ods. 1 O. s. p. (zakladajúcich tzv. zmätočnosť konania). Toto ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí

do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ nepodal sa návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom alebo g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Hoci štandardne sa žiada zdôrazniť, že z hľadiska § 237 ods. 1 O. s. p. nie je relevantné tvrdenie dovolateľa o existencii vady uvedenej v takomto ustanovení, ale len zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto vade skutočne došlo; v prejednávanej veci bolo treba dať dovolateľke (namietajúcej zaťaženie konania vadou podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p.) za pravdu hneď z niekoľkých dôvodov.

Predovšetkým totiž odvolací súd spôsobom rozhodnutia pojatým do výroku dovolaním napadnutého uznesenia uznesenie prvostupňového súdu v časti tzv. náhradovej povinnosti dovolateľky súčasne potvrdil (prvá veta výroku uznesenia odvolacieho súdu, majúca právnu oporu v ust. § 219 O. s. p.) aj ho v rovnakej časti zmenil bez toho, aby šlo výlučne o nápravu formulačných nedostatkov z výroku uznesenia súdu prvého stupňa (druhá veta tamtiež, právne sa opierajúca o ustanovenie § 220 O. s. p.). Pominúc to, že týmto bol zanesený do rozhodnutia odvolacieho súdu neodstrániteľný rozpor, týkajúci sa nemožnosti uzavretia, v akom čase by dovolateľka mala splniť jej ukladanú povinnosť (keď potvrdzujúci výrok nasvedčoval zachovaniu zákonnej trojdňovej lehoty, predpokladanej uznesením súdu prvého stupňa a naopak tomuto odporujúci výrok zmeňujúci priniesol výhodu splátok), sa odvolací súd v odôvodnení uznesenia opomenul vyporiadať práve s týmto aspektom problému (môžbyť i uvedomujúc si absurditu situácie, do ktorej sa dostal primárne nedostatkom pozornosti venovanej formulácii výroku svojho rozhodnutia). Jediným riešením, ako túto disproporciu odstrániť, bolo zrušenie dovolaním napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu, trpiaceho takouto vadou, a to podľa okolností prípadu buď len v časti, v ktorej spôsob rozhodnutia nebol zdôvodnený vôbec alebo i tam, kde tak odvolací súd neurobil náležite (z ďalšieho pritom vyplynie, že v tejto konkrétnej veci šlo o druhý z práve naznačených prípadov).

Odvolací súd však okrem práve uvedeného pochybil aj čiastočným odmietnutím odvolania matky. Odmietnutie odvolacieho súdu zaoberať sa odvolaním vecne, hoci na to neexistoval relevantný dôvod, je ustálenou rozhodovacou praxou najvyššieho súdu taktiež považované za jeden z postupov súdu odnímajúcich účastníkom reálnu možnosť konať pred súdom (v podobe upretia práva na vecné prejednanie odvolania tam, kde na to boli splnené všetky zákonom vyžadované podmienky). Aj v prejednávanej veci odvolací súd takto nenáležite postupoval, keď mu buď uniklo alebo opäť nevenoval dostatok pozornosti tomu, čoho sa matka domáhala už odvolaním (a následne i dovolaním). Požiadavka na prenos celej tzv. náhradovej povinnosti na otca totiž nebola požiadavkou matky na zbavenie náhradovej povinnosti i otca (kedy jedine by šlo s odvolacím súdom súhlasiť v tom, že oprávnenie i na takéto obrazné „ťahanie horúcich gaštanov z ohňa“ aj za iného účastníka matke neprislúchalo, keďže otec mal možnosť vlastný nesúhlas s rozhodnutím prejaviť vlastným odvolaním, ale tak neurobil a tým vlastné čiastočné zaťaženie povinnosťou na náhradu trov konania štátu akceptoval), ale požiadavkou na uloženie povinnosti v celom rozsahu takémuto účastníkovi. V takomto prípade ale už zo všeobecnej požiadavky na zrozumiteľnosť súdneho rozhodnutia (v ktorom by povinnosť zásadne mala byť uložená jedným rozhodnutím, a to spravidla jeho jediným, podľa možnosti čo najmenej komplikovaným výrokom) súdna prax vyvodila možnosť aj takej zmeny rozhodnutia o náhrade trov konania štátu v odvolacom konaní, pri ktorej sa po zistení dôvodnosti odvolania len jedného z účastníkov tomu druhému (alebo ostatným s výnimkou odvolateľa) uloží povinnosť vo výške súčtu súm, na ktorých zaplatenie boli podľa rozhodnutia prvostupňového súdu povinní obaja (všetci) účastníci. Z povahy veci tu pritom nejde o odvolací prieskum aj v časti nenapadnutej odvolaním alebo v takej, v ktorej by bolo namieste usúdiť i na nedostatok oprávnenia odvolateľa na podanie odvolania, ale len o procesne možné vyjadrenie rozdielu medzi sumami prisúdenými v prvom a druhom stupni, pokiaľ sa odvolací súd rozhodol ísť cestou zmeny rozhodnutia súdu prvostupňového. V prejednávanej veci okrem toho nebolo možné ponechať bez povšimnutia ani to, že tu šlo o konanie vo veci starostlivosti súdu o maloleté deti (ako jedno z konaní zahájiteľných i bez návrhu, v tejto súv. por. § 81 ods. 1 O. s. p.) a v jeho rámci o konanie o náhrade trov konania štátu, o ktorej otázke sa taktiež rozhoduje i bez návrhu (tu por. § 151 ods. 6 O. s. p.) a

nedostatok viazanosti odvolacieho súdu odvolacím návrhom matky (s možnosťou zásahu i do rozhodnutia touto účastníčkou priamo nenapadnutého či subjektívne nenapadnuteľného) tu bol i z tohto dôvodu (tu napokon por. i § 212 ods. 2 písm. a/ O. s. p.).

Napokon dovolací súd považuje za potrebné prisvedčiť i názoru, že dovolaním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu z prejednávanej veci neobsahuje dostatok dôvodov schopných presvedčiť o správnosti zaťaženia oboch rodičov maloletých detí povinnosťou na náhradu trov konania štátu v rovnakom rozsahu.

Odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie taký procesne nesprávny postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie procesných oprávnení účastníka konania, priznávaných mu O. s. p. alebo inými predpismi procesného práva. O takúto procesnú vadu ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a dôsledkom takéhoto jeho postupu bolo nerešpektovanie niektorého procesného práva účastníka alebo aj viacerých takýchto práv [v zmysle § 18 O. s. p. majú účastníci v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie a súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv - napríklad právo účastníka vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O. s. p.), nazeráť do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O. s. p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom (§ 123 O. s. p.), byť predvolaný na súdne pojednávanie (§ 115 O. s. p.) a na doručenie rozsudku do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O. s. p.)].

Na zasadnutí občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu 3. decembra 2015 bolo prijaté stanovisko, publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 2/2016, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku“.

V prejednávanej veci ide o zjavný prípad potreby postupu podľa druhej časti právnej vety vyššie citovaného stanoviska. Dovolaním napádané uznesenie totiž argumentuje vnútorne rozporne, ak na jednej strane uvádza, že návrh matky na zmenu rozhodnutia o striedavej osobnej starostlivosti, týkajúceho sa maloletej H. bol považovaný za opodstatnený a že takpovediac kľúčovým dôkazom na podporu tomu zodpovedajúceho rozhodnutia vo veci bol znalecký posudok (vyžadujúci si vynaloženie trov na znalečnom, z ktorých len časť bola krytá preddávkami účastníkov), na druhej strane však v ňom absentuje objektívne uspokojivé vyjadrenie sa súdu k tomu, prečo by malo byť v tzv. nesporných konaniach pri ukladaní tzv. náhradovej povinnosti voči štátu apriori vylúčené zohľadnenie toho, do akej miery ten-ktorý účastník uspel či už s požiadavkou uplatňovanou návrhom alebo obranou voči takejto požiadavke.

Dovolaciemu súdu preto zo všetkých už vyššie priblížených dôvodov neostávalo iné, než dovolaním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu podľa § 243 ods. 2 a 3 O. s. p. zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.